

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר מאיר קפלן שליט"א

ערובין כב. - בענין עירוב ברשות הרבים

1. עירובין כב. מתני', וז"ל, "מתני' ר' יהודה אומר אם היה דרך רשות הרבים מפסקתן יסלקנה לצדדין וחכמים אומרים אינו צריך:"

וגמ' שם "רבי יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרווייהו כאן הודיעך כוחן של מחיצות וכו"'
עד המשנה הבאה.

ושם תוס' ד"ה חייבים עליה, וז"ל, "חייבין עליה משום רשות הרבים. וא"ת כיון דמסקינן דרבי יוחנן סבר ליה כרבי יהודה אמאי חייבין עליה משום רשות הרבים הא אית ליה שתי מחיצות דאורייתא וי"ל דירושלים היתה מפולשת מארבע צדדין וחייבין עליה משום רה"ר לעומד באמצע הפילוש דליכא מחיצה:"

עמוד ב' תוס' ד"ה דילמא, וז"ל, "דילמא מעלות ומורדות קאמרת. ודווקא בארץ ישראל כדמפרש טעמא בסמוך יהושע אוהב ישראל היה אבל בחוצה לארץ חייב ואליבא דר' יהודה אבל לרבנן אפי' בחוצה לארץ פטור דלא אתו רבים ומבטלי מחיצה ותימה דלרבנן כל ארץ ישראל תעשה רה"י ע"י סולמא דצור ומתתנא דגדר ובבל נמי דמקיף לה דיגלת ולא אתו רבים ומבטלי מחיצתן ולר' יוחנן דאמר בפרק הדר (לקמן ד' סז:) קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אפי' כור ואפי' כוריים הזורק לתוכו חייב והוא הדין אפי' לאלף כורים דמה שיעור יהיה וי"ל דמחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא חשיבא מחיצה כולי האי ואפי' רבנן מודו דאתו רבים ומבטלי מחיצה:"

2. עירובין ו. תוס' ד"ה כיצד, וז"ל, "כיצד מערבין דרך רה"ר. פ"ה רה"ר רחב י"ו אמות ומפולש משני צדדים משער לשער ומצויין בה ששים רבוא וכן יש בה"ג דבעינן דריסת ס' רבוא וקשה לר"ת דבשבת בפי הזורק (ד' צח.) אמר דעגלות הוו תחתיהן וביניהן רה"ר ותחתיהן לא היו ס' רבוא ואומר ר"י דמ"מ דרכן היה לצאת ולבא באותו דרך ועוד הקשה דבדגלי מדבר הוו טף ונשים לאין מספר וכן קשה מערב רב ויש לומר דלא גמרי' ממשכן אלא מילתא דכתיבא במספרם:"

3. רמב"ם הלכות שבת פרק יז הלכה ג', וז"ל, "והיאך מתירין מבוי מפולש עושה לו צורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן ומבוי עקום תורתו כמפולש:"

הלכה י', וז"ל, "שני כותלים ברשות הרבים והעם עוברים ביניהם כיצד מכשיר ביניהם עושה דלתות מכאן ודלתות מכאן ואחר כך יעשה ביניהם רה"י ואינו צריך לנעול הדלתות בלילה אבל צריך שיהיו ראויות להנעל היו משוקעות בעפר מפנה אותן ומתקנן להנעל אבל צורת פתח או לחי וקורה אינן מועילין בהכשר רה"ר:"

4. רמב"ם הלכות שבת פרק יז הלכה א', וז"ל, "ארבע רשויות לשבת רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור איזו היא רה"ר מדברות ועיירות ושווקים ודרכים המפולשין להן ובלבד שיהיה רוחב הדרך ט"ז אמה ולא יהיה עליו תקרה ואי זו רה"י תל שגבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה או יתר על כן וכן חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן וכן מקום שהוא מוקף ארבע מחיצות גובהן עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן אפילו יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה כגון מדינה המוקפת חומה שדלתותיה

ננעלות בלילה ומבואות שיש להן שלשה כתלים ולחי ברוח רביעית וכן חצר ודיר וסוהר שהוקפו לדירה כולן רה"י גמורה הן:"

5. רמב"ם הלכות עירובין פרק א' הלכה א', וז"ל, "חצר שיש בה שכנים הרבה כל אחד מהם בבית לעצמו דין תורה הוא שיהיו כולן מותרין לטלטל בכל החצר ומבתים לחצר ומהחצר לבתים מפני שכל החצר רשות היחיד אחת ומותר לטלטל בכולה וכן הדין במבוי שיש לו לחי או קורה שיהיו כל בני המבוי מותרים לטלטל בכולו ומחצרות למבוי וממבוי לחצרות שכל המבוי רשות היחיד הוא וכן הדין במדינה שהיא מוקפת חומה גבוהה עשרה טפחים שיש לה דלתות וננעלות בלילה שכולה רשות היחיד היא זה הוא דין תורה:"

ושם מגיד משנה, וז"ל, "וכן הדין וכו'. גם בזה לא דקדק רבינו בדין המחיצות לפי שאינו מקומו וכתב שיש לה דלתות ננעלות בלילה ופי"ז מהלכות שבת בדין שני כותלים ברה"ר וכו' נתבאר שם שדי בראויות לינעל אע"פ שאינן ננעלות ממש ושם מבואר דין זה בארוכה. וראיתי מי שהקשה על דברי רבינו ממה שקראו פרק המוצא תפילין (עירובין ק"א) כרמלית לירושלים שהיו לה דלתות ננעלות בלילה ואין זה כלום דהתם לאו דוקא כרמלית מפני המחיצות דודאי דינה כחצר אלא מפני שלא עירבו ואסור מדבריהם לטלטל מן הבתים למבואות קרי לה כרמלית וכן פירש"י ז"ל ומוכרח הוא:"

6. ביאור הלכה סימן שס"ד ד"ה והוא שננעלות, וז"ל, "והוא שננעלות בלילה. ואם לא היו נעולות וכ"ש צוה"פ לבד חייב חטאת לדעה זו דאתו רביס ומבטלי מחיצתא והוא דעת הר"י והרא"ש והסמ"ג ועוד פוסקים שהביאו דברי ר' יוחנן להלכה ודעה שניה הוא דעת הרמב"ם ולהרמב"ם אפילו לא היו דלתות כלל כ"א צוה"פ ג"כ אין חייב חטאת דפסק כ"י אלעזר דלא אתו רביס ומבטלי מחיצתא כן כתבו האחרונים ואעפ"כ מדרבנן צריך דלת גם לדעתו:"

7. חזון איש סימן קז סק"ג, וז"ל, "כ"ב א' תוד"ה חייבין, וי"ל כו' וחיבין עליה כו' לעומד באמצע הפילוש, לכאורה אינו מובן כיון דבין המחיצות רה"י גמורה וזה האמצע המפולש מדי צדדין הוא מפולש לרה"י, ומאי שייך ביטול מחיצות שבין האמצע לרה"י א"צ מחיצות והצו"ה שבין ב' המחיצות אינו מתבטל, ואולי לזה כיון הריטב"א שכי על דבריהם שאינו מחוור, והריטב"א כ' דר"י כרבנן דבעינן ג' מחיצות, וכר"י דרביס מבטלי מחיצות, אף בשם ד' מחיצות, והלכך אף בעומ"ר בגי או בד' מחיצות, ורביס בוקעין במיעוט הפרוץ אתו רביס ומבטלי מחיצות, ויש לעי לפי ריטב"א דלקמן מוקמינן ההיא דחצר שרביס נכנסים לה בזו כו' ומבואות המפולשין בבורות כו' כר"י, ואיך מש"ל לר"י כיון דב' מחיצות הוי רה"י, וע"כ לאמצע הפילוש כמש"כ תו', וי"ל דמש"ל בב' דפנות זכני"ז ואחת כנגדן מופלגת מהן ורה"ר עוברת באותה הפלגה."